Prædiken anden juledag 2020

Af Mikkel Wold

Jesus sagde: »Derfor, se, jeg sender profeter og vise og skriftkloge til jer; nogle af dem vil I slå ihjel og korsfæste, andre vil I piske i jeres synagoger og forfølge fra by til by. For over jer må alt det retfærdige blod komme, der er udgydt på jorden, lige fra den retfærdige Abels blod til blodet af Zakarias, Barakias' søn, som I dræbte mellem templet og alteret. Sandelig siger jeg jer: Det skal alt sammen komme over denne slægt. Jerusalem, Jerusalem! du, som slår profeterne ihjel og stener dem, der er sendt til dig. Hvor ofte ville jeg ikke samle dine børn, som en høne samler sine kyllinger under vingerne, men I ville ikke. Se, jeres hus bliver overladt til jer selv, øde og tomt. For jeg siger jer: Fra nu af skal I ikke se mig, før I siger: Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn!«
Matthæusevangeliet kapitel 23 vers 34-39.

Den 22. april 2013 blev metropolitten i den syriske by Aleppo, biskop Yazigi kidnappet af ISIS i Aleppo sammen med den syrisk-ortodokse ærkebiskop Johannes Ibrahim. Begge de to lærde teologer og fremtrædende kirkefolk blev senere henrettet. De blev udelukkende henrettet for deres tro.

I dag hører vi om historiens første henrettelse af en kristen. Stefanus var en jøde, der var blevet kristen, og som bekendte sin tro, sådan som det er skildret i Apostlenes Gerninger. Siden oldkirken har man den 26. december højtideligholdt Stefanus' død.

Det kan virke noget mærkværdigt at placere en sådan helligdag lige i julen, en noget blodig måde at fejre højtiden på, kunne man mene. Men sagen er, at fejringen af julen kom til langt senere; først i 300-tallet fejrede man Jesu fødsel, hvis dato man ikke kender noget til, men som man valgte at placere i stedet for den gamle romerske solhvervsfest,med kejseren som Sol invictus (den uovervindelige sol).

Måske man dengang tænkte, at de to fejringer alligevel passede bedre sammen, end det forekommer os i dag. Dengang havde man kristenforfølgelserne frisk i erindring. Og i nogle lande er bevidstheden om, at bekendelsen kan koste én livet stadig kun alt for levende, jf. skildringen af de to kirkeledere henrettelse. Forfølgelserne sker stadig, efter nogle iagttageres opfattelse endda mere end det er set i mange år. Når beretningerne alligevel hænger sammen, skyldes det de vilkår, forkyndelsen og bekendelsen sker på.

Det hele begynder med en fødsel under de fattigste vilkår man kan tænke sig. En frelserskikkelse født som en fattig. Mere modsigende bliver billedet næsten ikke. Og på samme måde er det med forkyndelsen og bekendelsen. I sin begyndelse er der ikke megen pragt og herlighed om forkyndelsen, og Jesus ender da også med at blive henrettet mellem to kriminelle. Hvad der fuldstændigt mangler, er således denne verdens magtmidler og herlighed. Der er intet ydre til at understrege forkyndelsen, og der er slet ikke noget, der forstærker den eller udstyrer den med magtmidler af dem, der normalt får folk til at føle sig tillokket.

Netop dét forhold var begyndt at vakle noget i begyndelsen af 300-tallet, for da kristendommen blev mere og mere accepteret, og da endelig kejseren selv tilsluttede sig kristendommen, blev den også en del af det etablerede og dermed en af vejene der kunne benyttes af folk, som gerne ville frem i rækkerne, eller som bare fulgte strømmen og indrettede alt, også deres religion, efter hvad der nu var det gængse. Det kommer der ikke megen levende kirke ud af, hvilket da også dengang og siden folk nogle teologer til at tale om "det konstantinske syndefald", eftersom kejser Konstantin i 314 erklærede kristendommen som statsreligion. Dermed indgik kirken i en farlig forbindelse med magten, og det er en balancegang, som ofte er vanskelig, for at sige det mildt. Når kirken sanktionerer magten, eller når man forsøger, som det åbenbart sker i visse kredse for tiden, at tage kirkens budskab til indtægt for en særlig politisk observans, så er det et spørgsmål om tid, før tingene skrider og man får, hvad den tyske teolog Karl Barth kaldte "bindestregs-teologier". Det sker, når man får lyst til at 'forbedre' teologien med et værdisæt eller nogle ideologiske overvejelser, som man så forsøger at få indflettet i kristendommen. På det seneste har man ofte og med en ganske stor effekt forsøgt at få nationalistiske tendenser parret med kristendommen. Forsøget er farligt, det viser historien, for kristendommen kan ikke spændes for nogen som helst ideologisk vogn, uden den bliver forvansket.

Netop dét forhold har så fået andre til at glide ned i den modsatte grøft og tro, at hvis man tager udgangspunkt i kristendommen til at ville lade den få konsekvenser for samfundsforhold – behandlingen af de svage f.eks. – er det udtryk for et forsøg på at gøre kristendommen til ideologi. Så er man lige så galt afmarcheret, som hvis man begår "bindestregs"- fejlen. I den sidste version er der hurtigt givet carte blanche til at forholde sig passiv i Jesu navn. Så

får man den meget lidt dybsindige tolkning af Luther, som tror, at man skal holde talen om kristendom og samfund skarpt adskilt. Som om næstekærligheden og kristendommens indhold endelig ikke måtte smitte af på vores væremåde. Føromtalte Karl Barth tordnede engang ved et besøg i Danmark i 1939 mod denne slaphed i omgangen med regimer, der som det nazistiske havde givet ondskaben udseende af 'anstændig' og 'konsekvent' 'oprydning'.

Det ligger således i kristendommen, at den skal forkyndes. Den er et "modsigelsens tegn", som det siges andetsted i Ny Testamente, ikke mindst fordi den ofte vil modsige det, vi er i færd med. Når Sjællands biskop, den teologiske professor Martensen i 1878 skrev en etik, hvor han revsede sin samtids frie konkurrence og den økonomiske struktur, der var ved at gro frem, og som han bedømte som umenneskelig, var det ikke fordi han var grebet af en idelogisk hellig ild, men fordi han ville gå imod en i hans øjne ukristelig økonomisk udvikling, som ville skabe umenneskelige vilkår for de fattigste. Politisk tilhørte han mildest talt ikke nogen revolutionær fløj, han var tilmed hoffets præst. Så hvorfor skrev han, som han gjorde? Det korte lidt skarpt opsatte svar ville lyde: Fordi han ikke havde ret til at lade være. Ondskaben lever af, at andre forholder sig passive. Derfor skal man tale og ytre sig om forhold i troen. Man ytrer sig på de betingelser, der nu engang høre med at være menneske: Fejlbarligheden. Man kan tage fejl. Men man har ikke ret til at gemme sig.
Det er de færreste der ytrer sig under betingelser, der ligner dem, Stefanus var under, eller som de to syriske teologer, som blev henrettet af ISIS. Hos os er omkostningerne ved at ytre sig noget af det mildeste, man kan forestille sig. Alligevel sker det så sjældent. Hvorfor?

Jeg har ikke svaret. Men denne dag er dagen, hvor vi mindes om, at det, der skal siges, skal siges uden andre midler end ordet selv. Evangeliet skal formuleres, det skal ikke gemmes, og det skal ikke forstærkes med denne verdens magtmidler. Det skal tales ind i verden, nogle gange bliver det med omgivelsernes tilslutning, andre gange til forargelse. Derom vidner utallige før os. Nogle af dem betalte en høj pris, andre kunne leve fredeligt videre. Men anden juledags evangelium vidner om, at vi skal forsætte med at være vidner.